

РІШЕННЯ

КОЛЕГІЇ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

" 24. " 04. 20 18 р.

Протокол № 4/3 - 4

Про стан розробки та затвердження стандартів вищої освіти на компетентнісній основі

Заслухавши та обговоривши інформацію генерального директора директорату вищої освіти і освіти дорослих Шарова О. І. та доповідну записку про стан розробки та затвердження стандартів вищої освіти на компетентнісній основі,

КОЛЕГІЯ УХВАЛЮЄ

1. Інформацію генерального директора директорату вищої освіти і освіти дорослих Шарова О. І. та доповідну записку про підготовку до затвердження стандартів вищої освіти взяти до відома.

2. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України затвердити та ввести в дію підготовлені стандарти вищої освіти, передбачивши їх обов'язкове погодження з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти та відповідне доопрацювання після формування нового складу та початку роботи агентства.

3. Директорату вищої освіти і освіти дорослих (Шаров О. І.):

забезпечити підготовку до затвердження проектів стандартів вищої освіти бакалаврського та магістерського рівня в найкоротший строк;

спрямувати роботу сектору вищої освіти Науково-методичної ради та науково-методичних комісій МОН на доопрацювання та підготовку до затвердження стандартів вищої освіти для рівнів бакалавра, магістра та доктора філософії.

4. Контроль за виконанням рішення колегії залишаю за собою.

Голова колегії,
Міністр

Л. М. Гриневич

**Доповідна записка
про стан розробки та затвердження стандартів вищої освіти на
компетентнісній основі**

З 90-х років ХХ ст. в Україні розроблялись державні та галузеві стандарти вищої освіти. Для їх розроблення було утворено науково-методичні комісії у сфері вищої освіти в складі до 5000 осіб, які оновлювались кожні 3-5 років. Незважаючи на потужні організаційні зусилля (щоправда, в умовах хронічного браку матеріальних ресурсів) до 2014 року було розроблено близько половини від необхідної кількості галузевих стандартів вищої освіти, більшість державних стандартів ніколи не була створена. Наприклад, для галузі «Право» ніколи не було затверджено жодного стандарту. При розробленні проекту нової редакції Закону України «Про вищу освіту» було суттєво змінений концепт стандартів вищої освіти в напрямку забезпечення реальної академічної автономії закладів вищої освіти та впровадження компетентнісного підходу в практику вітчизняної вищої школи.

Відповідно до вимог абзацу першого частини шостої статті 10 Закону України «Про вищу освіту» стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє МОН з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Загальна рамка цих стандартів визначена статтею 10 Закону України «Про вищу освіту»:

«1. Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

2. Стандарти вищої освіти розробляються ... в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ).

3. Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;

- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності)...»

За старим законом Міністерство мало повноваження досить деталізовано визначати зміст освіти для різних спеціальностей через системи стандартів, аж через встановлення переліку нормативних дисциплін, їх обсягів та форм контролю. За новим законом МОН має право затверджувати стандарти, проте стандарти нового покоління лише фіксують необхідні для досягнення компетентності та очікувані результати навчання. Вже на підставі цих стандартів заклади вищої освіти розробляють освітні програми та навчальні плани, зокрема повністю самостійно визначають перелік навчальних дисциплін.

Відповідно до вимог частини шостої статті 13 Закону України «Про вищу освіту» МОН утворює Науково-методичну раду, яка за участю Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти розробляє методологію, методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, а також науково-методичні комісії, що розробляють стандарти вищої освіти.

Склад Науково-методичної ради та науково-методичних комісій формується з представників держави, роботодавців та їх об'єднань, закладів вищої освіти усіх форм власності, наукових установ, Національної академії наук України та галузевих національних академій наук, професійних асоціацій, міжнародних експертів на строк не більше ніж три роки з осіб, які мають науковий ступінь у відповідній галузі знань або досвід фахової роботи в галузі не менше 10 років. До складу Науково-методичної ради та науково-методичних комісій не можуть входити керівники і заступники керівників закладів вищої освіти (наукових установ), а також більше одного представника від закладу вищої освіти (наукової установи). Вперше формування сектору вищої освіти Науково-методичної ради та науково-методичних комісій було здійснено через механізм відкритих конкурсів, до участі у яких могли подаватись усі охочі, котрі мають необхідні знання та навички. Замість старої моделі, коли розробка нового стандарту віддавалась на відкуп окремій кафедрі окремого вишу, у новій моделі унеможлилювалась монополія окремого закладу (через пряму заборону залучати до комісій більше ніж одного представника від закладу). І це створило простір для відкритої дискусії про завдання та зміст освіти для кожної конкретної спеціальності серед викладачів, змусило їх вперше проговорювати, чому саме і для чого вони мають навчати студентів.

На конкурсній основі комісією з представників експертного середовища та громадськості було сформовано сектор вищої освіти НМР МОН в складі 15

осіб. Наказом МОН від 24.02.2016 №156 «Про утворення конкурсної комісії для відбору кандидатів до складу науково-методичних комісій сектору вищої освіти НМР МОН» було створено конкурсну комісію, яка відповідно до Порядку конкурсного відбору членів НМР та НМК МОН, затвердженого наказом МОН від 27 листопада 2015 року № 1246, зареєстрованого в Мінюсті 11 грудня 2015 року за № 1542/27987, сформувала 15 науково-методичних комісій, до складу яких входить 126 науково-методичних підкомісій, які об'єднують 1085 осіб. Наказом МОН від 25.07.2016 №872 за результатами додаткового конкурсу створено підкомісію 135 Суднобудування, доукомплектовано 33 різні підкомісії.

Науково-методичні підкомісії створено відповідно для кожної спеціальності, за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». Крім того, серед науково-методичних комісій створено науково-методичну комісію 15 з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти.

Координатором сектору вищої освіти НМР МОН було обрано директора науково-методичного центру організації навчального процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка Андрія Гожика:

Нові стандарти вищої освіти є наступним поколінням стандартів і замінюють собою Галузеві стандарти вищої освіти (ГСВО), які розроблялись у 2002 – 2014 роках відповідно до законодавства. Стандарти базуються на компетентісному підході і поділяють філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING).

Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти (далі – Методичні рекомендації) затверджені наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» від 01.06.2016 р. № 600. Після ухвалення нової редакції Закону України «Про освіту» були внесені зміни до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти (наказ МОН від 21.12.2017 №1648).

Методичні рекомендації розроблені відповідно до державної політики, що ґрунтується на положеннях Закону України «Про вищу освіту» та Європейських стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі (ESG), затверджених на Єреванській

конференції міністрів країн-підписантів Болонської декларації у 2015 р. з урахуванням національних особливостей в режимі відкритого та широкого обговорення з академічною спільнотою, апробування проекту Методичних рекомендацій через систему семінарів та зовнішньої експертизи фахівців провідної європейської установи відповідного спрямування – Агенції забезпечення якості вищої освіти Сполученого Королівства (за підтримки Британської Ради в Україні).

Нормативно-правова база щодо розроблення стандартів вищої освіти в контексті понятійно-термінологічного апарату узгоджена, у тому числі з термінами Європейського простору вищої освіти. Запропонована у Методичних рекомендаціях класифікація компетентностей (інтегральна, загальні та спеціальні) чітко корелюється з класифікацією Національної рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти та Європейськими метарамками – Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, Європейською рамкою кваліфікацій навчання впродовж життя.

На засіданнях сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (СВО НМР МОН), що проводяться щомісяця, напрацьовується нормативно-методична база до розроблення проектів стандартів вищої освіти (далі – проекти), обговорюються представлені науково-методичними підкомісіями проекти.

Порядок розгляду та затвердження стандартів вищої освіти був розроблений та схвалений СВО НМР МОН 22.11.2016 (протокол № 9). Порядок передбачає розроблення проекту науково-методичною підкомісією, проведення громадського обговорення на сайті МОН, розгляд проектів на засіданні СВО НМР МОН. Також проект стандарту надсилається на фахову та методичну експертизу, на розгляд заінтересованих центральних органів виконавчої влади та Федерації роботодавців України.

Станом на **17 квітня 2018 року** розроблено (у дужках вказано коди спеціальностей):

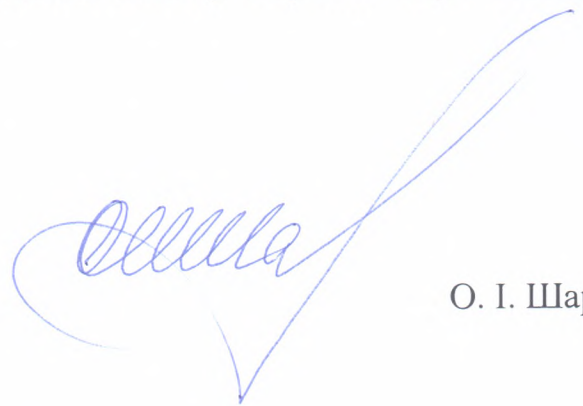
Проекти стандартів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра	Проекти стандартів вищої освіти освітнього ступеня магістра
Розроблено – 110	Розроблено – 90
Не розроблено – 2 (229, 251)	Не розроблено – 31 (011,013,015,014,017,081,293,106, 112,113,122,125, 126,172,173,161,181,185, 186,191,192,194,225 226,227,228,251,256,241,271,274)

З числа розроблених проектів стандартів:

Готові до затвердження – 39 (031, 051, 073, 075, 076, 101, 104, 113, 125, 126, 135, 136, 142, 151, 162, 171, 172, 181, 183, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 223, 224, 231, 252, 253, 254, 261, 263, 241, 273, 275, 281)	Готові до затвердження – 3 (101, 211, 212)
Відсутній тільки відгук методичної експертизи – 11 (021, 023, 024, 028, 029, 053, 061, 102, 112, 152, 145) Відсутній тільки відгук Федерації роботодавців – 8 (022, 121, 122, 124, 143, 182, 255, 271) Відсутній тільки відгук від ЦОВВ – 1 (242)	Відсутній тільки відгук методичної експертизи – 9 (029, 135, 152, 162, 206, 208, 224, 173, 281)
Знаходяться на громадському обговоренні – 2 (106, 194)	Знаходяться на громадському обговоренні – 8 (023,024,025,027,184,187,193,229)
Проходять фахову експертизу – 46	Проходять фахову експертизу – 65
Проходять методичну експертизу – 45	Проходять методичну експертизу – 63
Федерація роботодавців, ЦОВВ – 22	Федерація роботодавців, ЦОВВ – 15

У травні 2017 року один з проектів стандартів був погоджений Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, але надалі ця робота не мала продовження у зв'язку з припиненням повноважень членів НАЗЯВО внаслідок ухвалення нової редакції Закону України «Про освіту» у вересні 2017 року.

Генеральний директор
директорату вищої освіти
та освіти дорослих

О. І. Шаров